CONSIDERAȚII ASUPRA UTILITĂȚII EXPERTIZEI TOPO-CADASTRALE ÎN CONSTATAREA JUDICIARĂ A UZUCAPIUNII IMOBILIARE, DIN PERSPECTIVA NOULUI COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ ROMÂN.

Russo Marian,
PhD. Student at the University of European Studies of Moldova,
Assistant at "Petre Andrei" University of Iasi, Romania,
Aurel Băieșu,
Phd hab., Associate Professor
at the University of European Studies of Moldova

Rezumat.*Dincolo de rolurile juridico-economice ale prescripției achizitive, din perspectiva sistemului noului Cod civil și a celui de procedură civilă, caracterul sancționator și constitutiv al acesteia implică nevoia obiectivă de stabilire, fără putință de tăgadă, a regimului juridic al bunului imobil vizat, dar și al localizării, dimensiunii și individualizării coordonatelor tehnice topo-cadastrale, astfel încât să poată fi probat un veritabil drept de proprietate recunoscut în persoana posesorului.*

Noua reglementare cheamă actorii actului de justiție la o cooperare interdisciplinară conturată, edictând astfel condiția existenței unei documentații tehnice cadastrale a imobilului în susținerea cererilor privind constatarea uzucapiunii, realizându-se în acest mod o individualizare corectă a bunului și o asumare asupra componentei tehnice și de publicitate imobiliară.

Analiza de față se dorește a fi un răspuns la diferitele necunoscute ale justițiabilului legate de probatoriul de natură tehnică indispensabil în noua procedură judiaciară a uzucapiunii, de modalitățile de stabilire al regimului juridic al bunului uzucapabil, de identificare a amplasamentului și a regimului său de exploatare (intravilan ori extravilan), în măsura în care instanța investită să aibă posibilitatea de a se pronunța just asupra fondului raportului litigios.

Cuvinte cheie: *drept de proprietate, expertiză, individualizare, uzucapiune, rol activ.*

Abstract*Beyond the legal-economic roles of the procurement prescription, from the perspective of the system of the new Civil Code and of the civil procedure, its sanctioning and constitutive character implies the objective, the legal regime of the property concerned, but also the location, size and individualization of the topo-cadastral technical coordinates, so that a true property right can be proved recognized în the person of the possessor.*

The new regulation calls for the actors of the justice act to an outlined interdisciplinary cooperation, thus publishing the condition of the existence of a cadastral technical documentation of the building în support of the requests regarding the usucapations finfing, thus achieving a correct individualization of the good and a assumption on the technical and real estate component.

The present analysis is intended to be a response to the various unknowns of the litigant related to the technical probate of indispensable nature în the new judicial procedure of the usucapion, oh the modalities of establishing the legal regime of the usucapable good, of identifying the emplacement and its operating regime (intra-urband or extra-urban), insofar as the invested court has the opportunity to rule on the merits of the dispute report.

Keywords: property rights, expertise, individualization, usability, active role.

Introducere

Intrarea în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil român, respectiv adoptarea Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009, dar și ulterior, intrarea în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind codul de procedură civilă român, în februarie 2013, au generat discuții argumentate în plan teoretic și practic cu privire la prescripția achizitivă, mai cu seamă pe fondul profilului acesteia edictat de legiuitor în noul cadru.

Însă indiferent dacă sediul materiei îl constituie Codul civil de la 1864 ori Noul Cod civil, pentru cauzele judiciare inițiate ulterior lunii februarie 2013, legea procesual civilă incidentă este

cea reprezentată de Legea nr. 134/2010, context în care constatarea judiciară a uzucapiunii presupune administrarea unui probatoriu complex care trebuie să fie apt pentru a conduce cu certitudine la concluzia întrunirii condițiilor prescrise în persoana titularului acțiunii.

Pornind de la dispozițiile art. 82 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, coroborate cu cele ale Legii nr. 7/1996 este util a sublinia faptul că, în ipoteza în care cursul posesiei își are sorgintea sub imperiul Codului civil de la 1864, însă sesizarea instanței de judecată a avut loc după momentul intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, posesiei, din perspectiva dreptului material, îi sunt și îi rămân aplicabile, în mod exclusiv, normele de drept incidente ce se aflau în vigoare la momentul în care aceasta și-a început cursul, urmând ca legea procesual civilă aplicabilă să îi fie cea reprezentată de Noul Cod de procedură civilă.

Ca atare, în zonele de carte funciară, uzucapiunile a căror termene au început şi s-au împlinit anterior momentului intrării în vigoare a Legii nr. 7/1996, sunt și rămân incidente prevederile cuprinse în Decretul-lege nr. 115/1938, indifente de momentul promovării cererii introductive de constatare a uzucapiunii, reiterând totodată că pentru prescripţiile achizitive începute după intrarea în vigoare a Legii nr. 7/1996 sunt incidente dispoziţiile Codului civil de la 1864 ori ale Noului Cod civil, în raport de momentul temporal concret. Asupra acestui aspect doctrina şi practica judiciară au puncte de vedere divergente, însă nu le vom aprofunda fiind străine de tema propusă.

Această viziune normativă, fidelă jurisprudenței contemporane națională, nu înfrânge caracterul eminamente retroactiv al instituției uzucapiunii, în genere sub aspectul substanțial al dobândirii dreptului de proprietate în persoana posesorului, cu consecința simultană a stingerii acestui drept din patrimoniul adevăratului proprietar.

Silueta suplă și predictibilă a prescripției achizitive, în reglementarea nouă, nu exclude riscul nedorit de neuniformitate a practicii judiciare generată ori prin valorizarea excesivă a precedentului judiciar ori prin refuzul aplicării legii – în litera și spiritul său – manifestat printr-o interpretare empirică a condițiilor edictate de legiuitor.

Dovedirea elementului corpus în cauzele privind uzucapiunea

Problema îndeplinirii condițiilor uzucapiunii este strâns legată de anacronismul şi de juridizarea excesivă a procedurii în sine, dincolo de conceptele juridice tradiționale şi de orientarea firească a justiției către soluţionarea corectă a relaţiilor sociale - ca fundament al menirii dreptului, cei chemați să interpreteze și să aplice dreptul nu țin seamă de circumstanţele istorice locale şi de evoluţia economico-normativă a epocii.

Dacă dintr-un anumit unghi coexistenţa mai multor sisteme de publicitate imobiliară pe teritoriul României reprezintă o problemă continuă, față de care sunt enunțate diferite soluții în practica instanțelor de control judiciar, o problemă comună o considerăm probarea, pentru cele două tipologii de uzucapiune, existente diferențiat în reglementarea veche și în cea actuală, a îndeplinirii simultane a condiţiilor specifice prescripţiei achizitive (fie ea invocată de posesor pe cale de acţiune ori pe cale de excepţie).

În acest cadru, de o importanță deosebită se conturează a fi proba existenței elementului „corpus”, adică dovedirea stăpânirii materiale a bunului dincolo de un simplu caracter aparent - care de altfel poate fi dovedit prin orice mijloc de probă, însă mult mai profundă apreciem că este componenta tehnică care tinde să individualizeze limitele și întinderea materială a stăpânirii efective şi faptice [1].

Determinarea tehnică concretă a acestor aspecte prin relevarea lor în planuri de situații, prin corelarea datelor cuprinse în acestea cu informațiile cuprinse în registrele posesorilor deschise la nivelul unităților administrativ teritoriale, în diferite acte administrative, planșe ori planuri urbanistice, mape de carte funciară ori documentații aferente unor lucrări edilitare, diferite ca momente temporale, reprezintă un suport tehnic esențial în probarea stării de fapt de natură a produce unele drepturi pentru posesor, în sensul întrunirii elementelor constitutive ale posesiei, respectiv animus și corpus, prin arătarea delimitărilor perimetrului bunului stăpânit, caracterul delimitării și eventuala relevare publică a acestora.

Ori în condițiile în care posesorul, în virtutea vechii reglementări, pe calea uzucapiunii dobândește dreptul de proprietate asupra bunului față de care el a exercitat posesia, nu de la momentul temporal al împlinirii termenului uzucapiunii ori de la data la care a înțeles acesta să o invoce sau din momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti constitutive, ci însăși din ziua de început al exercitării posesiei, numit şi momentul primar de stăpânire a bunului, este imperios necesar a avea capacitatea judiciară de determinare cu fidelitate a configurației bunului, în timp, existența şi statornicia hotarelor, vecinătăților şi statutul juridic şi de publicitate imobiliară al acestora.

Fie că vorbim despre „uzucapiune tabulară" ori despre "uzucapiunea extratabulară", cu sediul materiei în Codul civil de la 1864, fiind pe tărâmul efectului retroactiv al uzucapiunii, este imperios necesar a putea, în cadrul procesual dat, evidențierea, fără putință de tăgadă, titularul dreptului real imobiliar în opoziție cu care este invocată incidența prescripției achizitive, cât şi existența viabilității titlului acestuia, configurația publică şi faptică, implicit şi asupra eventualelor înscrieri cu privirea la începerea posesiei în persoana celui ce o invocă, în cartea funciară ori în alte registre publice existente în epocă [4].

Noul Codul civil renunță la acest caracter retroactiv şi exclude uzucapiunea din rândul excepţiilor de la regula efectului constitutiv, translativ ori extinctiv de drepturi reale dat de înscrierea în cartea funciară, efect ce fusese reluat şi de legiuitorul modern în redacția textului art. 26, alin. (1) al Legii nr. 7/1996.

În această linie de rațiune, de dobândire a dreptului de proprietate de către posesor doar de la momentul înscrierii sale în cartea funciară, este şi textul art. 1.053 alin. (3) din Noul Cod de procedură civilă, care dispune că: „(3) Reclamantul este considerat proprietar de la data înscrierii, în condiţiile legii, în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit în temeiul uzucapiunii".

Noul Cod de Procedură Civilă, pentru cererile ce au ca obiect dobândirea dreptului de proprietate ca efect al prescripției achizitive, are prevăzută o procedură specială intitulată „Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii", unde, legiuitorul, dincolo de cerința înaintării unor documente, a cerut ca titularul acțiunii să arate expres în a sa cerere de chemare în judecată momentul de la care posedă imobilul sub nume de proprietar, faptul dacă pentru imobilul posedat este sau nu deschisă carte funciară, vechiul proprietar ori succesorului acestuia, dar şi documentația tehnică cadastrală a imobilului efectuată de o persoană autorizată, potrivit legii.

În considerarea dispozițiilor art. 1051 alin. 2 din NCPC, documentația tehnică cadastrală trebuie să cuprindă adresa/localizarea imobilului, inclusiv adresa citatidină, cu indicarea numărului cadastral ori topografic şi de carte funciară, cu relevarea vecinătăților într-un plan de amplasament şi delimitare.

Comportă relevanță juridică şi expertală, cu referire la incidența şi efectele acestei proceduri speciale, Decizia nr. 225/2015 a Curţii Constituţionale, în raport de care, în practică, frecvent s-a concluzionat divergent că reglementările prevăzute de dispozițiile art. 1.050-1.053 din Noul Cod de procedură civilă, nu sunt obligatorii şi posesiile a căror cursuri au început anterior intrării în vigoare a Noului Codul civil, fiecare judecător având facultatea de a opta în aplicarea sau nu a unei anumite dispoziţii din procedura specială. Spiritul procedurii reglementate de art. 1.050-1.053 din Noul Cod de procedură civilă ne reține în a susține aplicarea diferențiată a unor norme în soluționarea unei cereri care are temeiuri procedurale şi substanțiale specifice unor instituții juridice cu reglementări incidente diferite, iar parcurgerea unor condiții străine de voința inițială a legiuitorului va conduce la pronunțarea unor hotărâri nelegale străine de viziunea, regimul, logica şi destinatarul vizat.

De reținut este şi faptul că, sub aspectul publicității cadastrale, în temeiul uzucapiunii nu se poate obține deschiderea primară a cărții funciare, în timpul ori după împlinirea termenului achizitiv, în temeiul reglementărilor Codului civil de la 1864, motivat de faptul că în această procedură pur administrativă derulată în raport de Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară competent s-ar produce eludarea dispozițiilor art. 1.053 alin. (2) din Noul Codul de procedură civilă, normă care prescrie expres că înscrierea dreptului izvorât ca efect al uzucapiunii nu se poate

realiza în condițiile în care acesta nu a fost anterior înscris provizoriu sau intabulat în folosul unui alt titular – persoană fizică și/sau juridică [9].

De altfel, atâta timp cât uzucapiunea constituie un mod de dobândire a proprietății asupra unui bun imobil, stabilirea condițiilor de stăpânire, dincolo de posesia utilă exercitată asupra acestuia, în lumina dispozițiilor Legii 215/2001 si Legii nr. 213/1998, expertul judiciar în specialitate topografie și cadastru este ținut a verifica și dacă suntem ori nu în prezența acelor bunuri imobile de pe raza unei unități administrativ teritoriale care nu sunt în patrimoniul unei persoane fizice sau juridice cu acte valide de proprietate, în caz afirmativ prezumându-se că aparțin doar unității administrativ-teritorială reprezentată prin primar [5].

Această verificare la care poate fi chemat expertul judiciar, prin obiectivele lucrării expertale, conduce la stabilirea corectă a calității procesuale pasive în cauză, implicit și pentru a lăsa loc pentru introducerea forțată în cauză a eventualei persoane ce poate opune un drept real, asigurându-se efectivitate procesuală existenței identități între partea reclamantă ori autorul excepției uzucapiunii și cel obligat în virtutea raportului juridic dedus judecații, în fine - cine poate sau nu invoca vreun drept de proprietate asupra imobilului în discuție.

Chemarea expertului judiciar, sub aspect procesual și general normativ, are la bază dispozițiile art. 330-340 din Noul Cod de procedură civilă, potrivit cărora încuviințarea expertizei se realizează către instanța de judecată [3], în situațiile în care, pentru edificarea unor împrejurări de fapt, instanţa apreciază utilă opnia de specialitate a unor specialişti, aceasta va dispune numirea, la cererea părţilor ori din oficiu, a unuia sau a 3 experţi. Părțile litigante vor putea solicita încuviințarea unui expert consultant/expert parte ales de aceștia, rolul acestora fiind de a lua parte la efectuarea lucrării expertale, de a furniza eventuale relaţii de ordin faptic, tehnic ori administrativ utile în evidențierea tehnică fidelă, de a adresa întrebări şi observaţii, iar în caz de divergență, să înainteze co-raport distinct cu privire la obiectivele expertizei.

Prevederile legii procesual civile, în materie, se completează cu dispozițiile O.G. nr. 2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, reglementări care privesc posibilitatea instanței de a apela la specialiști din diferite domenii profesionale numiți experți judiciari sau la „personalități ori specialiști în domeniul respectiv" [a se vedea art. 330 alin. (3) din C. pr. Civ. și disp. art. 26-31 din O.G. nr. 2/2000].

Posibilitatea instanței de a apela la specialiști derivă din necesitatea clarificării aspectelor ce exced cunoștințelor generale ale magistratului, astfel că lămurirea, în domeniul de față, a aspectelor tehnice capătă un aspect indispensabil în contextul justei soluționări a cauzei.

Poziția expertului judiciar în cadrul procesului civil este cea de participant activ în actul de justiție, poziție predominantă din punct de vedere al consolidării situației obiective de fapt, dacă este să ne raportăm la influența acestuia în construirea și valorizarea elementelor de fapt de la care magistratul care este chemat la a afla adevărul și de a-l exprima în hotărârea ce o va pronunța.

Însă activitatea expertului este circumscrisă principiilor generale care guvernează procedura civilă (judiciară), iar alăturat conduitei magistratului, ea trebuie să constituie expresia garantării părților litigante a rigorilor unui proces echitabil, principiu edictat în articolul 6 al Convenției.

În mod just am putea exprima opinia potrivit căreia, în cauzele civile ori penale, când specificul cauzei impune aspecte tehnice a căror analiză și interpretare cer cunoștințe de specialitate din curricule diferite științei dreptului, pertinența probei expertale se convertește într-o veritabilă măsură procesuală de compatibilizare și efectivizare a conținutului noțiunii de „proces echitabil" - dominantă a substanței articolului 6 din Convenție.

Specificitatea procesuală a probei expertale, în analiza de ansamblu a legii procesual civile române, este aptă a asigura nu numai un caracter echitabil, ci și un caracter de veritabilă contradictorialitate, ca expresie a garanțiilor proceduri judiciare moderne, în condițiile în care părțile litigante au recunoscută posibilitatea de a lua act de probele supuse încuviințării judecătorului cauzei și de a dezbate asupra acestora, probe ce vizează aflarea adevărului și fundamentarea deciziei finale dată în soluționarea pretențiilor deduse judecății.

Expertiza judiciară, ca mijloc de probă, comportă importanță, în principal, prin tratarea tehnico-științifică a elementelor de fapt deduse judecății, activitatea expertală, de altfel, limitându-

se doar la caracterul constatator și comparator tehnico-științific și nu de iure, în raport de care judecătorul este chemat a valoriza concluziile și constatările exprimate, acesta din urmă nefiind ținut în mod absolut de linia dată situației de fapt de către expert. Totodată expertiza judiciară poate fi un veritabil instrument de interpretare și verificare a unor situații contradictorii a căror comparare sau combatere presupune folosirea unor tehnologii străine de spectrul obiectului activității jurisdicționale.

Utilitatea expertizei topo-cadastrale în cauzele civile ce au ca obiect constatarea uzucapiunii imobiliare, așa cum am arătat, rezidă din răspunsurile la chestiuni indispensabile aflării adevărului într-o asemenea cauză în raport de susținerile titularului acțiunii ori a excepției uzucapiunii, chestiuni ce îmbracă forma obiectivelor tehnice de specialitate.

Expertiza topo-cadastrală presupune desfășurarea, în baza obiectivelor stabilite de instanța de judecată, a operațiilor de măsurare în teren, cu aplicarea și prelucrarea formulelor de calcul, cu transpunerea și reprezentarea amănunțită ulterioară pe plan, cu proiecție și elemento-cartografică, la scară topografică, a bunului imobil individualizat fizic și corelat cu înscrisurile și dimensiunile expuse de părțile litigante.

În privința lucrărilor expertale privind individualizarea și măsurarea terenurilor, indiferent de regimul de exploatare, se impune ca reprezentarea lor pe plan să fie rezultatul ridicări topografice prin redarea punctelor terestre în formatul coordonatelor x, y, h (în plan cât și în spațiu).

Stabilirea obiectivelor lucrării expertale se face pornind de la elementele dezvoltate anterior, respectiv nevoia de a cunoaște și individualiza concret bunul imobil stăpânit, locația sa, configurația sa, elemente ce se realizează prin identificarea în teren a suprafeței bunului imobil în litigiu, cu descrierea locului unde este situat cadrul unității administrativ teritoriale, a eventualelor suprapuneri cu bunuri ce fac obiectul unor titluri de proprietate, regimul său de exploatare, categoria de folosință și planul în care se află (intravilanul ori extravilanul localității), vecinătățile acestuia, îngrădirile sau delimitările, posesorii faptici, construcțiile și lucrările edificate pe acesta și vechimea acestora, cu transpunerea în plan/schiță de situație și amplasament.

În practica recentă, sub aspect tehnico-instrumentar, pentru efectuarea acestor măsurători necesare delimitărilor și relevărilor topo, se uzitează, pentru acuratețe, stațiile cu fixare a coordonatelor GPS, tip Leika, asigurându-se stabilirea corectă și relevarea ulterioară a punctelor topografice, pentru redarea în schiță a tuturor detaliilor topografice din teren.

Uzitând acest mijloc de probă în cauzele civile care privesc constatarea dreptului de proprietate ca efect al prescripției achizitive, prin concluziile expertale, se pot obține informații concrete despre aliniamentul actual și schimbările istorice ale limitelor terenului obiectivat, conturul edificiilor de pe acesta și raportarea acestora față de axul drumurilor, apelor ori podurilor, identificarea și delimitarea perimetrelor aflate sub incidența regimului de proprietate publică sau privată (alta față de cea în raport de care se opune uzucapiunea).

Expertul, în urma realizării măsurătorilor și comparării cu înscrisurile din dosarul cauzei ori cu informațiile publice existente în exploatarea de specialitate, poate concluziona și aduce clarificări unor inadvertențe în identificarea și delimitarea unor suprafeţe de teren care sunt arătate de partea interesată în baza unor numere topografice vechi ori care nu corespund situaţiei din prezent, fiind făcute în evidențele vechi scriptice publice notaţii ori delimitări a numerelor topografice ilizibile, ori care nu mai respectă vechea formă a numărului topografic.

În cadrul acestei tipologii expertale, prin concluziile și materialul de specialitate întocmit, specialistul chemat în astfel de cauze, are capacitatea și rolul implicit de a stabili și compara limitele planșelor și numerelor topografice vechi, inclusiv prin raportarea la parcelarea actuală a terenurilor, realizând, în funcție de situația concretă, identificarea bunului imobil aflat în posesia părții și compararea acestuia cu configurațiile imobilelor regăsite prin consultarea cărților funciare ori ale actelor de proprietate emise în procedura legilor fondului funciar cu ale acestor fișe de punere în posesie.

Expertul, prin concluziile lucrării sale expertale, are îndreptățirea de a releva și propune limita dintre suprafața uzucapabilă și proprietăţile învecinate prin schiţa întocmită ce cuprinde puncte și segmente de contur (aliniamente marcate și delimitat de puncte), de a totaliza suprafața

parcelei/imobilului, de a face suprapuneri şi evidenţieri cu planurile parcelare existente ori cu schiţele şi limitele evidenţiate în documentaţii cadastrale vechi sau actuale, implicit să reproducă formulele, suprafeţele şi configuraţiile reale apte de înscriere în cartea funciară, etc.

Dacă utilitatea expertizei topocadastrale derivă din răspunsurile şi clarificările aduse în actul de justiţie, calitatea şi veridicitatea acestuia este primordială în condiţiile în care, în special în aceste cauze, Raportul de expertiză tehnică judiciară topografică întocmit de către expertul judiciar desemnat va face parte integrantă din hotărârea de constatare a uzucapiunii, iar schiţele, punctele în coordonate stereo desenate şi marcajele cu construcţiile existente stau la baza documentaţiei de deschidere a cărţii funciare ori de înscriere în cartea funciară a imobilului, după caz.

Rolul expertului parte în contextul specificităţii procedurilor judiciare de constatare a dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile priveşte verificarea informaţiilor şi rezultatelor cu caracter puternic tehnic, străine de pregătirea profană, acesta putând, prin verificarea şi compararea materialului regăsit pe suport electronic, mai precis în privinţa modului de alinamentare, geometrizare a liniilor şi a suprafeţei/suprafeţelor de teren, date ce, în final, supuse deseori de către instanţa de judecată avizării Oficiului de Cadastru şi Publicitate Imobiliară competent teritorial, potrivit dispoziţiilor Ordinului ANCPI numarul 1044364/2011 - pentru aprobarea Regulamentului privind avizarea tehnica a expertizelor judiciare efectuate de expertii judiciari in specializarea topografie, cadastru si geodezie [7].

Concluzii

În fine, pornind de la utilitatea, relevanţa şi pertinenţa acestui mijloc probator fundamental în cauzele civile ce au ca obiect dobândirea dreptului de proprietate asupra unui bun imobil prin uzucapiune, opinăm că prin expertiza topo-cadastrală se poate ajunge la o lămurire plenară a circumstanţelor cauzei şi în raport de celelalte probe administrate în aceasta, context ce justifică dispunerea din oficiu a efectuării acestor lucrări expertale ori a completărilor la expertizele topografice efectuate şi depuse, dincolo de atitudinea eventual pasivă de achiesare a părţilor litigante caracterizată prin deformurlarea de obiecţiuni.

Astfel, nevoia de cunoaştere completă şi reală a împrejurărilor de fapt sau de drept justifică dispunerea din oficiu a acestor expertize ori revenirea instanţei, ori de câte ori se ivesc dubii obiective, asupra materialelor întocmite de expert prin solicitarea completării expertizei sau chiar efectuarea unei noi expertize, în măsura în care o asemenea probă ar putea fi concludentă în cauză.

Se impune a se avea în vedere, sub acest aspect, garanţiile procesuale garantate de art. 6 CEDO şi prevederile art. 22 din Noul Cod de procedură civilă, care au ca finalitate condiţia pronunţării unui act jurisdicţional legal şi temeinic, în care este suverană respectarea tuturor drepturilor procesuale ale părţilor, respectare ce poate avea loc printr-o interpretare fidelă de către judecătorul cauzei a tuturor dispoziţiilor naţionale în dependenţă de substanţa drepturilor garantate de Convenţie.

Astfel, în virtutea rolului activ al judecătorului în procesul civil, facultatea de a dispune efectuarea expertizei topocadastrale în cauzele în discuţie, prin stabilirea/cenzurarea obiectivelor, este rezultatul doar al obligaţiei ce este instituită prin textul alin. 2 din art. 22 NCPC, potrivit căruia magistratului îi revine obligaţia pozitivă să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice eroare privind aflarea adevărului în cauză, în vederea pronunţării unei hotărâri judecătoreşti temeinice şi legale. A dispune o astfel de probă, în condiţiile date, se circumscrie pe deplin dreptului recunoscut acestuia de a ordona administrarea acelor probelor care sunt utile, necesare şi concludente aflării adevărului, chiar dacă părţile se împotrivesc.

Tot în virtutea rolului activ, judecătorul este ţinut a aprecia concluziile raportului de expertiză în sensul caracterului riguros ştiinţific, complet şi în legătură dependentă de obiectivele trasate de instanţă, cu arătarea ulterioară şi revenirea asupra omisiunilor constatate.

Transpunând în mod practic şi aplicat contextului socio-economic actual, putem concluziona că într-o majoritate covârşitoare titularii acţiunilor în constatarea dreptului de proprietate ca efect al împlinirii termenului de prescripţie achizitivă sunt persoanele cu resurse materiale reduse, din mediul rural ori cu o pregătire profesională străină de ştiinţa dreptului, persoane care se mărginesc

doar la a-și reclama dreptul, fără însă a-și formula în spiritul legii procesual civile probele pe care se susțin în pretenția dedusă judecății.

Având în vedere caracterul patrimonial al acestor acțiuni, plural folosit în condițiile speciilor prescripției achizitive reglementate atât de Codul civil de la 1864, cât și de Noul Cod civil, dar și în diferite alte cadre normative inferioare ca forță ierarhică, este limpede că profanul întâmpină dificultăți majore în a-și fixa concret și corect cadrul procesual sau probatoriu, realitate care presupune, pentru magistratul chemat să aplice legea, să dea prevalență asigurării garanțiilor procedurale recunoscute părților litigante în virtutea art. 6 CEDO, în concret în privința respectării efective a dreptului la apărare şi a dreptului la administrarea probelor, chiar și în lipsa indicării acestora în cererea introductivă sau în întâmpinare, impunându-se ca părților litigante să li se expună posibilitatea de a propune probe și la un moment ulterior promovării acțiunii [8].

A face o aplicare riguroasă a condițiilor de asigurare de către judecători a unui proces echitabil, în lumina exigențelor exprimate constant de către CEDO, presupune ca judecătorul național să își manifeste rolul său activ prin asigurarea respectării drepturilor procesuale ale părților, în concret de a purcede la propunerea, în condițiile edictate de dispozițiile art. 254 ori art. 259 Noul Cod de procedură civilă, atunci când situația concretă o impune [3].

Privind retroactiv am putea concluziona și în sensul că în situația constatării judiciare a dreptului de proprietate asupra unui bun imobil, dar și în raport de alte cauze, importanța expertizelor judiciare este determinată și de capacitarea organului judiciar în a pronunța o hotărâre într-un interval temporal rezonabil, lipsa unui astfel de mijloc de probă lăsând loc perpetuării și aprofundarii unor dezbateri judiciare lipsite de suport științific, tergiversării și arbitrariului.

În materie civilă, din perspectiva unui sistem judiciar modern, conducerea procesului de către părțile litigante nu exclude rolul magistraților de a asigura, prin exercitarea rolului activ, luarea măsurilor necesare aflării adevărului dar și respectării celerității impuse de Convenție.

Bibliografie

1. Baieș S., Băieșu A., ș. a. Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligaților, Chișinău: Cartier, 2005, p.90
2. Boroi, G. (coord.), V. Dănăilă, Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. I, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 435
3. Boroi, G.(coord.), V. Dănăilă, Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. I, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 662-665
4. Chiș, A. A., Publicitate imobiliară în concepția noului Cod Civil, Ed. Hamangiu, 2012, București, p. 250-273
5. Dima, D., Uzucapiunea – studiu de doctrină și jurisprudență, București, Editura Hamangiu, p.3.
6. Gherghe, A. in Noul Cod Civil. Studii si Comentarii, Volumul II, Editura Universul Juridic, Bucuresti 2013, p. 477-478
7. http://www.ocpimm.ro/ocpi_web/specificatiii.htm
8. https://www.juridice.ro/432436/ionica-ninu-instantele-sunt-obligate-sa-aiba-un-rol-activ.html
9. Ungureanu, C. T. (coord), Daniel Marius Cosma, Noul Cod Civil, Comentarii, doctrină și jurisprudență, Despre legea civilă…, Vol I, Ed. Hamangiu, 2012, p. 1281.